

Wstęp

Artykuły zebrane w niniejszym tomie czasopisma nie tworzą spójnej tematycznie całości, lecz poświęcone są różnym zagadnieniom, które stanowią przedmiot zainteresowania różnych dyscyplin naukowych. Czytelnik znajdzie w tym tomie teksty z zakresu filozofii, socjologii, religioznawstwa, historii, a także nauk prawnych. Omawiają one ważne zjawiska społeczne i kulturowe, w tym idee, doktryny i nurty filozoficzne i religijne.

Tom otwiera artykuł Zbigniewa Drozdowicza zatytułowany *Oświeceniowe racjonalności*. Autor bada w nim kluczowe dla epoki Oświecenia motywy racjonalności, rozumu i rozumności, podkreślając, że były one ujmowane na wiele różnych sposobów. Zróżnicowanie to dotyczy nie tylko głównych twórców oświeceniowych idei, takich jak Immanuel Kant, Denis Diderot czy Adam Smith, ale także późniejszych badaczy i komentatorów myśli oświeceniowej, do których można zaliczyć Maxa Webera oraz Charlesa Tylora.

Artykuł Józefa Baniaka prezentuje wyniki badań nad wyobrażeniami i ocenami licealistów i studentów dotyczącymi płodności małżeńskiej i modelu rodziny. W ocenach większości respondentów płodność małżeńska stanowi podstawę tworzenia rodziny, natomiast niepłodność jest oceniana negatywnie. W prezentowanych badaniach uwzględniono ponadto plany małżeńskie i prokreacyjne licealistów i studentów. Większość z nich planuje rodzinę małą. Rodzina wielka pojawia się w planach niewielkiej liczby respondentów. Plany dotyczące prokreacji powiązane są z poziomem religijności: respondenci religijni częściej opowiadają się za modelem rodziny dużej i wielkiej.

Innym artykułem opartym na badaniach empirycznych jest tekst Marcina Wnuka zatytułowany *Religijność a postawa wobec aborcji oraz eutanazji wśród studentów rehabilitacji i fizjoterapii*. Przeprowadzone badania dotyczyły wpływu religijności na określone w tytule postawy studentów. Bardziej religijni studenci częściej byli przeciwnikami aborcji i czynnej eutanazji.

Tekst Dmitriya Panto *Kościół katolicki w Kazachstanie. Perspektywy rozwoju w XXI wieku* nie ogranicza się do analizy sytuacji Kościoła katolickiego w Kazachstanie po odzyskaniu niepodległości, ale przede wszystkim koncentruje się na perspektywach rozwoju Kościoła w przyszłości. Wśród poruszanych w tekście zagadnień czytelnik znajdzie problematykę relacji państwo – Kościół, struktury administracyjnej Kościoła katolickiego, a także problemów, jakie napotykają w Kazachstanie stanowiący mniejszość religijną katolicy.

Kolejny artykuł *Awerroistyczna doktryna podwójnej prawdy a współczesne dyskusje na temat relacji między nauką a wiarą*, autorstwa Damiana Kokocia, poświęcony jest koncepcji podwójnej prawdy rozwijanej przez awerroistów i wykorzystywanej pierwotnie w celu obrony autonomii filozofii względem teologii. Choć początkowo koncepcja ta miała uzasadniać niezależność badań naukowych, z czasem zaczęto ją wykorzystywać w zupełnie innym celu. Zarówno doktryna podwójnej prawdy, jak i koncepcje wykazujące do niej znaczne podobieństwo zostały wykorzystane do obrony wiary i racjonalności religii przed zakusami pozytywizmu i scjentyzmu.

Artykuł Damiana Bębnowskiego *Religia jako instytucja oraz przedmiot badań historyczno-gospodarczych* ujmuje instytucję z perspektywy ekonomii instytucjonalnej. Autor traktuje religię jako instytucję nieformalną. Zaprezentowana perspektywa teoretyczna pozwala ponadto na badanie zależności między religią a gospodarką.

Kolejny tekst, *Mistycyzm oraz nowa forma religijności Ayn Rand*, którego autorką jest Katarzyna Konik, prezentuje idee myślicielki Ayn Rand, koncentrując się na takich zagadnieniach, jak mistycyzm, koncepcja jednostki oraz etyka.

Wolności religijnej w Japonii poświęcony jest tekst Barbary Jelonek. Autorka omawia przede wszystkim prawne, ale również społeczne i kulturowe uwarunkowania wolności religijnej. Regulacje prawne dotyczące wolności religijnej i instytucji religijnych w Japonii zawarte są m.in. w Konstytucji Japonii oraz w Ustawie o organizacjach religijnych. W tekście przedstawiono ponadto rzeczywiste przejawy wolności religijnej w Japonii.

Sławomir Sztajer